„ЗАСТАВА“ излази редовно: средом, петком и недељом на целом табаку, уторком на по табака.

Цена је за Аустро-Угарску:
на 1 месец . . . . . 1 ф. 20 н.
на четврт године . . . . . 3 ф. 50 н.

За Србију:
на четврт год. 8 дин., на по год. 16 дин.

Народни бројеви од петка, нарочито за шире народне кругове уређени, могу засебно да се претплате, а цена им је:
на 1 месец . . . . . 25 нов.
на четврт године . . . . . 75 нов.

ЗАСТАВА.

За ОГЛАСЕ плаћа се по 6 новч. од сваке врсте оваких ситних слова; за жиг се плаћа по 30 нов. сваки пут.
За „Приповедање“ плаћа се 20 нов. од врсте.

ДОПИСИ шаљу се уредништву а претплата и огласи администрацији „ЗАСТАВЕ.“

Уредништво и администрација „Заставе“ налази се у кући г. Јов. Т. Чавића, на пијаци.

НЕПЛАЋЕНА ПИСМА не примају се.

РУКОПИСЕ не враћамо.

Поједини бројеви стају 10 нов.

ОРГАН СРПСКЕ НАРОДНЕ РАДИКАЛНЕ СТРАНКЕ.

БРОЈ 169. У НОВОМ САДУ У УТОРАК 26. ОКТОБРА 1899. ГОДИНА XXXIV.

Патријарх Георгије се спрема.

Патријарх Георгије се спрема. Али не да иде, но да се упусти и у последњу борбу. Хоће да проба све, па шта бог да.

Шта мисли и на што се спрема, то може свако јасно видети из последњег броја „Српског Сиона“, свако, ко уме да чита смисао, а не само слова.

„Српски Сион“ доноси пре свега радосну вест, да је патријарх Георгије — здрав. Значи, хоран је и вољан да се бори.

Ван тога налазимо у „Српском Сиону“ три важне ствари. Прво поуку светог оца Анастасија Синаита.

Разуме се, то треба слушати, па не само слушати, но и творити. Свети отац Анастасије Синаит, обраћа се на световњаке, (дакле потом и на световне чланове саборског одбора)*] те вели: Не осуђујте свештенике. (Разуме се, с тим мање патријарха). И вели: Многи су јавно грешили, а донели тајно покајање. (А ко може рећи, да и патријарх Георгије није донео тајно покајање?!) Каже се: свештеник потпада канонима. Но, ти немаш права судити ни испитивати. Што ти, који си овца, осуђујеш пастира? (Чујете ли г. Јагићу?) Чиниш фарисејски божји суд, осуђујеш чин, који ти није предан од Бога. (Дакле, саборски одборе, узми се на ум! Само се чудимо, како је могао св. Синод да даде права саборском одбору, а овај Јагићу, да испитује грехе патријархове?!) Има у тим поукама и много других ствари, н. пр. како је Христос опростио убици, који беше разапет на крст. Но, ако је до праштања, онда нека се опрости свима, а не да се сатарују свештеници због маленкости. А док не почне опште праштање, не треба да га буде ни за — Георгија.

Но, ван ове лепе лекције, доноси нам „Српски Сион“ наредбу саборског одбора, да од сад, од 1. јануара 1900. године, општине из целе митрополије, треба да упућују саборске трошкове и верозаконске приносе право у благајницу српских народних црквених фондова и заклада.

То није рђаво. Али знате, зашто је то решио саборски одбор? Зар због оних пригода, што их учини патријарх Георгије Брашковић? Саборски Одбор не допушта, да ико па то и помисли, јер каже у свом решењу изрично: поводом констатовања неправилности при купљењу и спровађању уплаћених саборских трошкова и верозаконског приноса код епарх. админ. одбора вршачког од 1885—1896. године“ и т. д.

Дакле, у сомборском протопопијату није саборски одбор ништа нашао. Ништа ни у темишварској епархији. Ништа ни у архидијецези. Ма да су му одатле достављене неправилности. И ма да то траје од 1881—1896. године. Неправилности су нађене само у вршачкој епархији за време епископа Нектарија Димитријевића.

Но да манемо то на страну. Било је потребно да се те неправилности изнесу на јавност, како би се могао донети закључак, да од сад буде — друкчије. Па кад се почне претресати патријархова ствар, да се може казати: „Саборски одбор је констатовао и у другим приликама, да је у купљењу и спровађању било неправилности. Е, ал онај систем није ваљао. По оном старом начину ниси никад могао знати ко је крив. Саборски одбор је то поправио и удесио начин, да ће се од сад моћи правом кривцу ући у траг.

Видите ли куд то иде? Све је смишљено и у напред прорачуњено, да скине одговорност са Георгија и баци на систем.

Али Георгије далеко види. Он се већ унапред побринуо шта да буде, кад га ослободе, па се умешају општине, те дигну гласа свога против тога, да им на престолу св. Саве седи дефраудант и фалзификатор.

Општине мир! Општине нека не прекорачују делокруг свој! Јер исти број „Срп. Сиона“ већ сад доноси налог протопресвитерима, да строго мотре на дневни ред, закључке и т. д. А повод је томе бајаги — личко-крбавска представка . .

Да се онда стегну општине, сваки би видео, због чега је то. Но, овако је све удешено израније, има строга наредба, кад се о патријарху није ни сањало . . .

Ево, шта је учинио Георгије. Све што је могао. Ми пажљиво пратимо ову ствар, али га уверавамо, да не ће успети.

А сад доносимо званичне наредбе штампане у „Српском Сиону“, као и излагања св. оца Анастасија Синаита.

* * *

*] Ово у загради је наше.

НАРЕДБА

Архидијецезалног Административног Одбора од 18. (30.) октобра о. г. Ad АО 659./зап. ex 1899., у предмету пријављивања црквених скупштина и придржавања делокруга у радњи тих скупштина и црквених одбора.

Ad АО 659./зап. ex 1899.

(Свима окружним протопрезвитерима.)

Поводом тим, што су некоје српске православне црквене општине у својим скупштинским седницама, усупрот јасном пропису §. 23. II. одс. прев. кр. рескрипта од 10. августа 1868. године, закључивале и решавале о таковим предметима, који се безусловно искључују од расправљања у црквеној скупштини, — позива се Пречасност ваша, да наложи свима подручним српским православним црквеним општинама, да према наређењу §. 21. II. одс. прев. кр. рескрипта, у будуће свагда благовремено овом одбору саопште дан заказане црквене скупштине заједно са тачно означеним дневним редом, и да се у својим скупштинским и одборским седницама имају строго, под личном одговорношћу председника, — свога делокруга у §. 23 односно §. 40. II. одс. прев. кр рескрипта од 10. августа 1868. придржавати и не упуштати се у решавање, нити закључивати о предметима, који су из њихова делокруга искључени.

Из седнице Архидијецезалног Административног Одбора, држане у Карловцима 18. (30). октабра 1899.

Георгије с. р.
Патријарх.

*

Окружница

Архидијецезалног Административног Одбора од 18. (30.) октобра о. г., Ad Бр АО. 1249./646. 1899. у предмету уплаћивања саборских трошкова и верозаконског приноса искључиво непосредно у благајну српских народних црквених фондова и заклада.

Ad Бр АО. 1249/646, ex 1899.

(Свима окружним протопрезвитерима).

Високославни српски православни народно-црквени саборски одбор, дописом својим од 9. (21.) септ. о г. бр. СО. 5298/12832. ex 1899., саопштио је архидијецезалном административном одбору следећу одлуку: »Поводом констатованих неправилности при укупљању и спровађању уплаћених саборских трошкова и верозаконских приноса код епархијског административног одбора вршачког из године 1885.,—1892., одлучио је саборски одбор између осталога: пошто је поводом целе ове ствари констатовано, да се о укупљеном новцу за саборске трошкове и верозаконске приносе код епархијских власти књиге тачно не воде, нити се тамо за ту циљ у сваком погледу способни органи налазе, те је услед тога тамошња контрола површна, а да би се у будуће свака евентуална неправилност при укупљању саборских трошкова и верозаконских приноса отклонила и саборском одбору омогућило, да у свако доба може о уплатама горњих дугова тачну евиденцију водити и сигурнију контролу вршити, то уз делимичну измену овдашње одлуке од 24. марта (5. априла) 1892. бр. СО. 321/72, којом је изречено, да се уплате горњих дугова могу и код надлежног епархијског административног одбора чинити, учинити расположење, да се у будуће, и то почињући 1. јануаром 1900. године, како заостали тако и будући саборски трошак и верозаконски приноси имају од свих подручних црквених општина искључиво непосредно у благајну српских народних црквених фондова и заклада уносити, те стога упутити све епархијске (архидијецезални) администвативне одборе, да у име горњих дугова сав укупљени новац, који није овамо евентуално спроведен, до 1. јануара 1900. год. у благајну српских народних црквених фондова и заклада унесу односно обрачунају, а своје црквене општине упуте, да како заостале тако и у будуће прописане саборске трошкове и верозаконске приносе почињући са горњим даном непосредно у благајну српских народних црквених фондова и заклада шиљати имају.

О чему не пропустите Пречасности ваша подручне српске православне црквене општине знања, равнања и строгог придржавања ради известити.

Из седнице Архидијецезалног Административног Одбора, држане у Карловцима 18. (30.) октобра 1899.

Георгије с. р.
Патријарх.

*

Поука св. оца нашег Анастасија Синаита

о том, да не треба осуђивати никога, а особито свештеника.

Разбојник онај, који је са Христом распет био, беше човекоубијца, а Јуда је био ученик Христов и апостол, и за кратко време с обојицом догоди се промена. Разбојник уђе у цар-

ПОДЛИСТАК

СВЕ ЗА НОРОД СРЦА СВОГА!

Није доста, да мајка даде свом чеду живот, него јој је прва и најсветија дужност, да га спреми за живот.

Добра мајка свагда има на уму, да ће јој чедо боље напредовати, кад му је брижљиво савијено гнездо а у том гнезду кад га она напаја гласом душе своје, па да нико други на њега не утиче више, но она сама.

Благо свакој мајци, која свој позив вољно и трпељиво врши. Тај се њен рад огледа касније у нежности, којом је чедо њено предусрета, кад на ноге стане. Јер чим је брижљивија и пожртвовнија мати, тим јој дете бива увиђавније кад постане свој човек.

Бива, да се дете подаје мајчиној управи, ма да је погрешна и штетоносна, без икаква наговора, нехотице; но чим почне самостално мислити, заузима сасвим други правац, а то је опет најјаснији додаз, да мајка није посветила доста пажње своме чеду, те се с њиме потпуно не разуме и не слаже.

Кад је дете мало поодрасло, треба, разуме се само по себи, већа надзора, јер свако без разлике лако потпада туђем упливу, а тај може да буде доцније штетан. Напротив, уз вредан рад на дужностима, које наука прописује, мајчина добра кућна настава благотворно утиче, а то се опажа тек годинама, никако одма. Зато треба свака мати добро да промисли, како ће са дететом управљати, да не падне у погрешку, па да се мора доцније кајати.

Добра мајка мора често да размишља о правцу, којим ће своје дете водити будућности, јер на то је веже ако не добра воља и расположење, а оно дужност. Огреши ли се она о ту своју дужност, уз ма који год разлог, престаје она света веза између мајке и детета, а ту везу нико више не изравна. Ту дете већ осећа први и најтежи удар, ако му мајка не зна савладати све што јој је у путу, да дође до свога природнога права и да постигне, да је дете њено највећма воли, слуша и поштује.

За мајком тек долази отац.

Колики је пораз материном срцу, ако дете више воли оца од матере и да је у сваком погледу наклоњено више оцу него њој. То свака мајка потпуно не разуме. То је најбољи знак, да није вршила своје дужности како треба или да је равнодушна према оном створу, којему је живот даровала. Чим је пустила, да отац овлада срцем њенога чеда више, него сама она, тим је уједно јасно доказала, да је мање труда и бриге око њега улагала, а то је грех, јер природни закон налаже, да мати увек стоји на првоме месту, а где год се покаже обратно, крива је сама.

Нема оне силе, која је у стању сузбити мајчину љубав, сатрти мајчино право и сломити мајчин понос, ако она сама не ће да га се којим год поводом одрекне. Је ли мајка у борби малаксала и драговољно је напустила, нема моћи ни начина, нема силе, која би таквој немарној мајци то икада накнадила.

Како греше оне мајке, које свете дужности занемарују, што су тобоже несретне.

Смешне су такве мајке, све без разлике и свако их мора сажаљевати Чим је жена постала мати, ако није сујетна, чува своје огњиште. Какво је такво је, тек њено је. Она је на томе огњишту своме чеду живот поклонила, па не мора да га чува себе ради, већ тога чеда ради. Ако баш није сретна онако како она сама себи своју срећу замишља треба ваљана и пожртвовна мати д се теши својим чедом и будућом срећом чеда свога. Уз њега треба да тражи накнаду за све недостатке брачнога живота, са којих се можда несретна осећа.

Како тек да оценимо оне мајке, које жртвују чедо својој слободи, пркосу или обести?

Жали Боже, таквих данас много има! Па чак и таквих, које одбаце своје дете и жртвују га своме сопственом уживању или славољубљу.

Старе наше Српкиње нису тако чиниле.

Чим су осетиле дах свога детета, све су невоље знале мирно подносити, а да се икоме туже или ичије помоћи траже, а најмање би која у пређашња времена пркосећи мужу чедо своје остављала.

Добра мајка мора заборавити, да има веће среће од њене и мора се одрећи свега онога, што јој не може бити, јер то чини у интересу свога чеда, колико у садашњости, толико још више у будућности. Тако су мислиле и чиниле старе Српкиње, зато и јесу онаке челик-Србе одгајале, јер су схватале свој позив озбиљније. Врло ретко беше наћи распуштенице и детета без потпунога права на очино огњиште.

Не ћу да тврдим, да нема жена несретних, али у хатар истине мора се признати, да много до жене стоји, како ће у браку свој живот проводити.

Сваки муж ласка себи с неким правом, да она љубав, која је његову чеду посвећена, пада и на њега. Нема жалоснијих момената у животу за човека, него кад мора доћи до несретнога осведочења, да му жена не мареће за њега или пркосећи њему, напушта своје дете, тражећи повољнију садашњост и мало или ни мало се не брине за будућност остављеног чеда свога, те нема права после ни болноме да се приближи у тешким часовима.

На против, свако оно дете, које уз своју несретну мајку проведе младост, кад одрасте и почне живот схватати, тим већма љуби и поштује ту своју напаћену мајку, па тек кад знаде, да се за њ мати жртвовала, дође доба, кад јој много пута у сваком облику преживеле патње накнади.

Често трпељива мати дочека, да временом нестаје неспоразума, и она се неприметно подиже и постаје победитељка. Чини се, да то бива као награда за оне пропаћене године, у којима не имађаше радости ни среће.

Како ли је тек ономе јадном детету, које је толико несретно, да гледа и слуша родитељску препирку и мржњу? Свако је то несретно сироче растргано у две поле.

И ако је мајчино крило мекше, мајчине

ство небесно, а ученик оде у пропаст. По томе не треба осуђивати човека, ма био он и грешник: јер он је брат твој. Па откуда ти да знаш добра или зла дела његова? Многи су често јавно грешили, а затим тајно принели достојно покајање, и ми грехе њихове видевши, а за покајање и обраћење не знајући, осуђујемо их као грешнике, а Бог им даје оправдање. И тако вас молим, не желимо зла никоме, не осуђујмо никога, док не дође праведни судија »који ће у свет привести тајне таме и објавити савете срца«. А особито не осуђуј свештеника Божјег за тајне или јавне грехе његове, какве слушаш о њему; не говори: он је грешан, а прилази тајнама, и зато не долази дар Духа Светог; ничега сличног не помишљај. Он је судија и испитивач тајана. Знај, да је свештеник у сваком случају више него ти, и остави суд праведном судији. Ако је свештеник и сагрешио против божанских заповеди, ти ниси постављен за судију и испитивача другима; знај своју меру и сâп. Но ти велиш: не потпада ли свештеник суду и канонима црквеним? Потпада, но ти немаш права осуђивати га или испитивати. Што ти, који си овца, осуђујеш пастира? Чиниш фарисејски Божји суд, осуђујући чин, који ти није ни предан од Бога? Зато те молим, не осуђуј никога, а особито светитеља Божјег, но с вером, великим страхом, истинским покајањем и чистом савешћу приступај и дотакни се божанских тајана и светиње.

Пут краља Александра.

Још се није била довршила она несретна парница о атентату, а већ се говорило по Београду и писало по новинама, да ће краљ Алекандар отпутовати из земље на дуже време.

Од оно доба до данас променуло се бар десет пуних планова, јер је званична Србија за то време горела на живим мукама, а раскраљ Милан провео је доста непреспаваних ноћи.

И напослетку смислио је, да треба прво у Беч. Ако су за Србију сва врата затворена, бечка ће се најпре отворити. Она су ближа по свему. И закуцао је.

Но пре него што је сина опремио на пут, а у намери, да завара јавно мишљење и поново потврди, да званична Србија и данас верује, е је оно био у истини атентат, наперен не само против раскраља, него и против династије, прво је заметао траг путовању краљеву. Протурио је вест, да ће краљ путовати у Смедерево у бербу, па онда у Француску, у Биариц матери, у неку другу страну државу — све је казао, само не то, да ће ићи преко Беча, да се — опорави. А кад га је опремио на пут, из велике пажње према краљу свом, послао је уходе дуж железничке пруге, којом ће пропутовати а уз коју живе овострани Срби и наручио је уходама, да добро разгледе и распитају, шта раде радикали и они у Србији и ови у Угарској; он се боји атентата на краља Александра!

Заиста, да није жалосно, требало би се грохотом насмејати. Краљ српски пролази кроз крајеве, где Срби живе, и он се крије да нико не зна да он путује и да га нико не види. После оног чуда од суђења, раскраљ му је улио страх од радикала, и тај страх треба овом приликом да јаче избије, да се говори о њему у Бечу, пре него што краљ тамо стигне.

Све је с планом радио, и опет се план растопио. Краљ Александар је стигао у Беч, али су му врата бечкога двора била затворена.

„Најес Винер Абендблат“ јавља, да је краљ Александар, кад је стигао у Беч, изразио жељу, да би походио аустро-угарског владара, кад владар дође из Будимпеште у Беч. Међутим су известили српскога краља, да ће цар и краљ Фрања Јосиф доћи у Беч 1. новембра о сви свети, али да ће тада имати толико мало времена, да га због тога не ће моћи примити; него су му изјавили, да ће га владар радо примити, кад се буде српски краљ враћао из Мерана куда путује, да се опорави.

Доста је ово, па да се види расположај Беча према злосретној политици раскраља Милана. Прва суседна земља, која га је увек до сад снажно подупирала и имала рачуна да пријатељство с њиме подржава, одједном оставља српског краља у гостионици и — шиље му новинара, да чује шта жели.

И краљ Србије задовољава се тим, да изнесе пред семитског новинара све јаде своје и да правда пред њим све што је било и што ће бити.

Ту се дознају ствари, које непријатно цртају положај Србије и наговешћују јој заиста црне дане. Између осталога дознајемо и за „црни кабинет“, за засебно тајно одељење у министарству унутрашњих послова у Србији. Посао ће му бити, да предузима мере, да лично заштићава суверена, јер тобож има пуно опасних људи у Србији. Држаће их на оку и трагаће за њима. Другим речима, завешће се званично у држави тајна полиција, која ће своје мреже распрести по целој земљи, па ће земља пропевати од жбира и шпијуна!

Бечки новинар речима се игра с краљем од Србије, а српски народ, весела му мајка, зар да проспе суву у великој неудаћи, коју му је спремио његов „први краљ од Косова“!

Лако је разумети, што се из свега овог закључује, да су пријатељски односаји између Србије и једине још пријатељске државе поремећени. Лако је разумети, што званична Аустро Угарска није уз претходни договор као увек досад дочекала краља Александра, него кад сусед зар изненада стиже, поручује му: Није домаћин код куће, а и кад дође, не ће моћи с вама разговарати, јер има много — других послова.

Овако што није се десило ни једном владару. Овако што може се догодити само српском владару, који је пристао да буде труба раскраља Милана.

И није ствар само на том остала. Најновије вести јављају, да је одређен и дан, кад ће Беч, у повратку краља Александра из Мерана, отворити своја дворска врата, да прими пријављена госта. Једанпут га дакле не може да прими због других послова, а други пут назначује му се дан, кад може бити примљен. Сасвим опако, као што се поступа с гостом, којега нерадо примају.

Ако у овом дочеку има непријатности, за њих има званична Србија да захвали последњим догађајима, који су се недавно одиграли у Београду и Нишу под руковођењем несреће Србијине, главног команданта војске. После оних горких изјава у целокупној јавној штампи о прекоме суду и после једнодушне осуде аминашког решавања у нишкој народној скупштини, сасвим је лако разумети, што овог пута није могло бити споразума ни између досадашња два најближа пријатеља. О Русији, Француској и Италији да и не говоримо. Ове су државе у своје време протестовале против онаког суђења преког суда, а Русија нема ни данас у Београду свога главног званичног заступника.

Бечки пут краља Александра потврђује, да се прилике у Србији морају у најкраћем времену, вероватно до повратка краља Александра из Мерана, знатно променити.

Нови Сад, 25. октобра.

Још једно: Живео! патријарху Георгију. Др. Паја Марјановић, Паја Јовановић из Панчева и још неки викали су такође: „живео“ патријарху Георгију. Али нису то учинили као др. Полит, др. Вучетић и Лаза Милошев на Матичиној скупштини, него су то учинили далеко „финије“. Нису се раскорачили, те викали из свег грла, но су пустили, да то учини за њих „Пестер Лојд“.

Они са својим пријатељима нису дошли на епархијску скупштину вршачку, како та скупштина не би могла радити, па ни устати против незаконитости саборског одбора. А да нађу „оправдања“, измислили су приповетку, како су знали, да ће Вршчани предложити поверење епископу Змејановићу, а они то нису хтели.

На тај начин они постизавају то, да финим, језуитским путем изиграју автономију, и да не морају устајати у одбрану њену, јер за бога, Вршчанима није стало до автономије, већ да само изразе поверење епископу Змејановићу.

Овако извлачење из борбе врло је комотно. Клика, којој припада Паја Јовановић и другови, умели су у последње време увек да нађу изговора и да зађу за Голеш планину. Тако га нађоше и сад. Та могли су они да оду на скупштину и да бране автономију против насиља саборског одбора, да не гласају за поверење епископу Змејановићу, баш да је то и смерано. Но, кад су они још озбиљно устали против својих пријатеља из саборског одбора, и кад против патријарха Георгија!?

Напротив, утутнуше у „Пестер Лојд“ од прошле суботе, како тече борба „између епископа Змејановића и патријарха Бранковића“. Па како су вршачки радикали, побуђени Јашом Томићем сазвали били епархијску скупштину, да даду епископу Змејановићу поверење. Али како др. Марјановић и Паја Јовановић нису због тога хтели да дођу. Дакле разуме се, они су уз патријарха. И према томе: „Живео патријарх Георгије!“

Е ал како је то „живео“ фино изведено! Много финије но кад нека новосадска господа промукоше деруући се. Кажу, кад је прочитао др. Вучетић тај број „П. Лојда“ он је узвикнуо: — „Бадава, сви смо ми излапили! Ипак су „Панчевци лије! На мене је вика, а они — израђују.“

— Види се, још је жива Каменкова кујна. Само што ни у тој кујни не ће моћи да скувају лек за Георгија Бранковића. Осрамотили су, што се тиче финоће, новосадске „Браниковце“, ал то им је и све. Иначе узимамо на знање, да је „панчевачка лисица“ још увек у повољном здрављу.

Београд, 24. октобра.

Није могуће описати ону пренераженост, која се појавила у овдашњим владиним круговима. Нису ни сањали, е се може догодити, да краљ Александар оде из Беча, а да се не види и не састане са владарем Аустро-Угарске, већ да ће једино имати част, да се састане са грофом Голуховским и једним сарадником „Нове Слободне Пресе“.

До душе, покушаваху да сведу све то на сплетке Русије, али у то и сами не верују. Осећају, да је углед Србије и њена владара много ниже пао, но што они и сањаху. Сад тврде, да ће краљ Александар посетити владара аустро-угарског кад се врати с пута. И кад ће, кад овог пута аустријски владар не беше код куће. Међутим значајно је, да је аустро-угарски владар у истом хотелу, у ком становаше краљ Александар, у исто време посетио грчког краља.

И она пуста, лакомислена понуда, да се у Србији скупи 500 добровољаца, који да помогну Енглезима против Бура, сад им је тек пукла пред очима. Ни с ове, ни с оне стране Оцеана, нема народа, који би и помислио, да пошље Енглезима у помоћ ма и једну кост најгорег члана свога, толико је овај неморални и плачкашки рат Енглеза узбуркао све поштене људе. И што се купе по свету прилози и што се шаље санитет и што иду добровољци, то је све у корист Бура. И у том часу нуде из Србије српску крв, крв шумадије, Црне Горе, Војводине и Старе Србије у помоћ — Енглезима. Србија, тај српски Пијемонт крену, да једним махом обрука и осрамоти Србе свију крајева.

Сад се лагано повлаче... Износе, да је то дело Кешеља, Богосављевића, и његових другова. Сад кад је Енглеска одбила. Али не треба заборавити, какво је стање данас у Србији. Није могуће написати и један ред, није могуће почети ма шта, а да влада о томе не зна и да то не одобри. „Дневни Лист“ је ту ствар донео у свези са Американцем, бившим српским конзулом у Лондону. Благослов раскраља Милана лебдео је над овим подузећем, благослов и — подстрек. Ово је једна од оних „женијалних идеја главног команданта српске војске, коју не може да схвати данашњи свет, но ће је разумети и достојно оценити тек потомци нараштаји.“

И тако све јаднији гласи долазе из Србије. Брука бруку стиже. А углед ове несретне земље пада све ниже и ниже... Па докле тако?!

Сарајево, 23. октобра.

Преговори о уређењу босанско-херцеговачке цркве. Журим се, да вас извијестим о следећем: Председник бањалучке општине Пиштелић, и председник доњо-тузланске општине Јовановић, говорили су митроп. Мандићу, да би требало да се ствар црквено-школске аутономије већ једном уреди. Да ли их је он звао или су сами ишли, то не знам. Митрополит им је предложио и световао, да црквене општине изабору одбор, са којим ће влада ствар у ред довести, ал треба да се бирају други поузданици, а никако они, који су били у Цариграду.

Но обојца изјавише, да општине имају своје пуномоћнике г. г. Јефтановића и Шолу и Кујунџића, па нека влада с њима преговара.

Пошто митрополит о томе ни чути не хтеде, него захтјеваше друге људе, то су како сам обавештен баш у договору с г. Јефтановићем, ови нешто попустили, те се напослетку сложише, да се поново изабере Шола и Кујунџић, а да г. Јефтановић изостане. Кад је ствар била тако уговорена, позову ова двојица све општине да пошаљу своје заступнике у Сарајево. Све то учинише, осим бродске и дервентске, јер се оне нијесу ни прије у ствар мијешале.

Ови се изасланици састадоше у Сарајеву у прошли четвртак 28. п. н. У петак 29. имао је да буде нови избор. — Кад се је имало приступити самом избору, изјави митрополит на име владе, да влада не ће никако ни једног од тројице, првашњих изасланика него нека се бирају други. Они да су владу опрнили пред странијем свијетом, па да шњима никако не могу, а да се чуде и митрополиту, да би могао шњима. Кад изасланици чуше, да не смију ни она два да уђу у одбор не хтједоше бирати. Видећи митрополит Мандић то, то обећа им да ће сам лично интервенирати код Калаја, који се сад враћа из Херцеговине, а они се разиђоше кућама, док буду позвани.

Ово је све веома карактеристично, те се види, ко пречи сваки споразум. И видећемо даље држање митрополита Мандића.

Рат између Енглеске и Транзвала.

После онога одлучног пораза енглеске војске код Ледисмита, не долазе никакве вести са бојног поља. Енглески извештаји јављају толико само, да су Бури пресекли сваку везу. Но како не стижу званичне вести, то приватне вести тим горе кажу. По свему судећи изгледа, да је Ледисмит већ вероватно пао у руке Бурима, јер и сами енглески извештаји веле, да се енглеска војска код Коленза, већ повукла. Исто се тако одржавају гласови, да јака бурска војска машира према Дурбану, где ће да спречи искрцавање енглеске војске с мора. Уједно стижу гласови, да је у Капштату дошло до побуне. Генерал Булер, који је тамо стигао, не ће се онде дуго задржавати. А премијер министар није ни изашао да поздрави генерала Булера, већ је изаслао свога секретара. Осим тога над целим Капштатом прогласиће се ратно стање. И побуњеници у Капланду већ се дижу против оних, који држе уз Енглезе. — Надаље стижу вести, да је једно одељење бурске војске ушло у туђу земљу, и тамо свугде истиче бурске заставе. То значи ни мање ни више, већ да је добар део ове земље већ у бурским рукама. Исто је тако важна вест, да су Бури ушли у Колесберг и ов-

---

руке нежније, а мајчино срце топлије, то бива, да се дете од своје рођене мајке отуђи, јер га у дну срца заболи, што није кадра ни вољна да се за њ жртвује. Срце му жуди за мајком, али оно увиђа, да његова мајка није права мајка, јер не ће да за њега, а уз њега трпи и савлађује потешкоће, које пре а после саме по себи морају нестати.

Јадно свако такво сироче у самоћи жуди за мајчиним загрљајем, ма да знаде, да му је тај загрљај леден. О, да нам је завирити у свако такво јадно срце, где налазимо залеђену крв, обамрле жиле, у којима нема откуцаја за одбеглу безосећајну мајку. Да нас Бог сачува обести, којом пркосимо мужу, и тврдокорности, којом уништавамо срећу своју и своје породице Пркос је повод многих зала. А многа жена у неразмишљену часу учини глупост, остави чедо, па се доцније каје.

Будућност не пита, какви разлози беху што остави чедо своје или ко је крив, не, будућност ће свакој таквој мајци горко да се свети. Лако је онде бити добра мати и жена, где све по вољи иде, свега има, где се свака жеља може испунити. У таквом случају и рђава мати и жена може добра бити, но сасвим друкчија је она пожртвовна мати, која пролази кроз све фазе живота са истом љубављу и истрајношћу к чеду, и никаква патња на овоме свету не одузима јој вољу, да трпи за своје дете. Она остаје непромењива. Једина сврха доброј мајци треба да је срећа и углед детета, па тога ради нека не захтева оно, чега не може бити, и нека не жели мужа, каквог нема, већ оно што јој је у део пало, нека чува. Чувајући мужа, чува и своје огњиште, а чувајући обоје, чува углед свога чеда, које ће је у старе дане љубити и поштовати с поносним уверењем, да је оно мајци највећа срећа, од како живи, па ће према томе и своје силе управљати, не само да мајчину љубав детињом врати, него да и потпуно достојна буде добре своје мајке, коју ће оно својом жртвом сматрати и свагда с потпуним правом и поносом може и мора рећи: Живим за своју мајку, јер њој кроз цео живот њен беше девиза:

Све за пород срца мога!

Осек. Софија

де разорили ћуприју. Енглеска позива и опет 20 милиција у убојне редове, јер и сами већ признају, да ни војска генерала Булера није довољна, да сузбије Буре. Сад су Енглези испоставили, како су неке страно државе шифрираним брзојавима стојале у свези са својим отправником послова у Преторији, а све на штету енглеске војске. Но још по највише су огорчени на Русију, која је радила на томе, да стране државе сложи против Енглеске, али јој није испало за руком, јер се Немачка томе најодлучније противила. Истина и сами Енглези не могу ово да докажу. ал они то виде, у држању руске владе, која допушта да се у Русији купе добровољци и прилози за Буре. Из редова свију вести, види се, да је Енглеској код Ледисмита по свој прилици одзвонило. Отуда и јављају из Дурбана у Лондон, да је енглеска наталска војска одвише слаба и да је велико огорчење овладало, што помоћ тамо касно стиже.

Најновије вести, које су стигле ово су:

Лондон. Из Пиетер Марицбурга јављају, да су Бури у уторак отпочели поново да бомбардују Ледисмит. Свака веза са Ледисмитом прекинута је.

Лондон. Приватнв вест јавља, да је 2500 Бура упало са севера у Зулу земљу.

Лондон. Друга приватна вест јавља, да су Бури упали у Колесберг и разрушили мост.

Лондон. Из Дурбана јављају, да ће генерал Булер ускоро отићи из Капштата. Онај део његове војске, што је стигао отправљен је одмах на север.

Лондон. Приватна вест стигла је, да је Ледисмит пао у руке Бура, и да се Енглеска војска предала. Генерал Вајт је рањен.

Женидба престолонаследника Франца Фердинанда.

Престолонаследник Аустро-Угарске Франц Фердинанд хоће да пусти срцу на вољу и да се ожени са девојком „нижег положаја“. Пре неки дан донеле су још бечке новине вест, да је владар дао престолонаследнику две године дана рока, да се или одрекне своје љубави или наследства престола.

Како ова ствар није само ствар срца, него задире и у политику, то хоћемо да рекнемо о њој коју опширније.

У кући Хабсбурговаца било је доста женидбе по срцу. Кад је Марија Луїза удовица Наполеона Бонапарте, кћи цара Франца полазила за грофа Најперга, то се кнегињи Шварценбергској учинило тако страшно немогуће, да је због тога покора пала у несвест. Надвојвода Јован оженио се Аном Плох, ћерком једнога поштара. Надвојвода Хенрих оженио се са глумицом, а краљева и царева унука Јелисавета, баварска херцегиња, удала се за барона Сеефрида и живи с њиме у сретном браку.

Сад хоће Франц Фердинанд, кога чека престо, да се ожени „несходно своме положају“, јер хоће да узме само невесту из грофовске куће, Софију Котекову. Било је говора да он узме Марију Валерију најмлађу ћерку краљеву, за тим удовицу умрлог престолонаследника Рудофа, напослетку Јелисавету ћерку умрлог престолонаследника Рудолфа.

Међутим све те и друге вести нису се обистиниле. Престолонаследник Франц Фердинанд све се чешће и чешће бави у Пожуну, код надвојвоткиње Изабеле своје рођаке и замало се дознало да је заљубљен у њезину дворску госпођицу, комтесу Софију Котекову. Гроф — У. описује у једном мађарском листу комтесу, Софију Котекову овако: Комтеса Софија је једна од најобразованијих и најпривлачнијих женскиња. На њеном лицу просипа се неописана чар, а тело јој је тако правилно развијено, као да га је вајар изрезао. Много помаже сиротињи и јако воли уметност. Кад дође св. Никола, престолонаследник Франц Фердинанд доноси поклоне деци у дому надвојвоткиње Изабеле, обично се нашали, те напуни ципеле дворских госпођа поклонима (код католика је у обичају, да на тај дан трпају деци у ципеле поклоне). Том приликом он метне у ципеле дворских госпођа и госпођица по каквог великог коња, или грдну сабљу од колача, али код комтесе Софије, ту му никад не испаде за руком, јер су њезине ципеле тако малушне, да највише ако стане у њих пуслица од шећера. Комтеса Котекова води своје порекло из Ческе. Родитељи су јој гроф Бохуслав Котек и грофица Вилма Кински, но они нису у животу. Писац се нада, да ће наш владар као глава хабсбургове куће дозволити овај брак, јер његово је начело: Они, који се воле, нека се узму“.

„Пешти Напло“ у једном од својих последњих бројева, расправља ту ствар са законитог гледишта. Аустријски законик наређује, да само она деца имају права на престо, која изађу из брака, где су отац и мати једнаког порекла (ebenbürthige Ehe). Међу тим грофовство и надвојводство не би се могло узети као једнако порекло. Угарски закон опет наређује (I. зак. чл. 1873. год.) да сваки мушки или женски наследник престола, који по аустријском закону постане владар (владарка) Аустрије, има да буде и да се крунише и за владара угарског. То исто наређује прагматичка санкција. По томе угарски престо не би могао да заузме онај, који нема права да буде и владар Аустрије. Према томе могао би престолонаследник Франц Фердинанд да склопи са комтесом Софијом Котековом само т. з. морганатичан брак (брак с леве руке) у коме деца тога брака немају она права, која би им иначе припадала. А браком склопљеним на основу „једнаког порекла“ могао би се сматрати само онај, који би склопио Франц Фердинанд са чланом једне европске владајуће куће или са чланом једне куће, која је у прошлости заузимала престо. Овај кућевни закон Хабсбуршког дома, који важи у Аустрији примљен је и на пожунском сабору 1722. год. те важи и за Угарску.

Кад би се дакле престолонаследник Франц Фердинанд оженио са комтесом Котековом, то не би ни мало доводило у сумњу његово право на престо, већ би само право његове деце остало сумњиво. Међутим да наведемо и ово: II. зак. чл. од год. 1867. наређује да од сада свако одрицање престола од стране онога коме престо припада, мора бити у споразуму и са одобрењем угарског сабора.

Овако стоји ствар женидбе пресумтивног престолонаследника Франца Фердинанда, о којој се толико говори.

Политички преглед.

Угарски сабор. У седници од суботе није било никаквих важнијих ствари. У почетку седнице је поднео Немењи извештај финансијског одбора о индемнитету, расправа је одгођена за понедељак.

Из Старе Србије и Македоније. Тек што је Фирмилијан изабран за скопљанског митрополита, а бугарски листови већ брже боље јављају, како је међу бугарским живљем у Ст. Србији и Македонији настало неко опасно кретање. Узрок томе је турска политика, која иде на руку српској пропаганди, која чак допушта, да се и у оним бугарским местима Ст. Србије и Македоније, отварају српске школе, у којима нема бајаги ни једног Србина. А као главни разлог бугарском огорчењу износи се, што је Фирмилијан изабран за скопљанског митрополита. Познато је, да су баш Бугари до сад радили по Ст. Србији и Македонији шта су хтели, а кад год је порта покушала, да и најмање што учини и Србима, они би надали дреку и увек однели победу. За то се сада и опет они у Софији јако устумарали, јер њима не може никако годити, да скопљанским митрополитом постане Србин. Но изгледа да овога пута не ће поћи Бугарима за руком, па ма колико писали о опасном кретању Бугарског живља и о томе, да Турци иду на руку Србима, те се врло бојати, да ће у Македонији настати немири. Већ је крајње време било, да се оној јадној српској раји у Ст. Србији и Македонији бар један праведан захтев испуни. А да није кнез Никола био у Цариграду, сигурно да и од овог не би ништа било, јер по српској влади у Београду, могли би Бугари и даље жарити и палити по Ст. Србији и Македонији.

Политичка борба у Немачкој. Питање о преустројењу и повећању немачке флоте, још је више заоштрило већ и онако огорчено политичко стање у Немачкој. Конзервативци и аграрци предложили су, да се трошак око преустројења немачке флоте покрије тиме, што ће се повисити царина на рану; против овога устале су остале странке и љуто се окомише на конзервативце, доказујући како ови са питањем о преустројењу флоте, хоће не само да сруше пројект о грађењу канала, већ и да повисе царину на рану. Зар грађанство да двоструко плати нове бродове и сав тај огромни трошак да од својих уста откине. То би била највећа неправда, да се тај огромни трошак натовари баш оном на леђа, који је најоскуднији и најсиромашнији. Но тешко, да ће се моћи што успети против конзервативаца, који су бројно надмоћнији од других.

О проневери патријарха Бранковића.

Како се суди неваљалим архијерејима. Познато је, да је цариградска патријаршија и њен синод ставила под оптужбу митрополита никопољског због тога, што се народ из његове митрополије тужио и жалио на њега и наводио неопростиве поступке, због којих канони кажу: да се свргне.

Није се навршио ни месец дана, а свети синод у Цариграду довршио је истрагу и претрес и изрекао пресуду. Одлука у овој ствари гласи: Да се од досадашњег положаја свргне и пошље у прогонство на острво Патмос. — Тако је свршио цариградски синод с никопољским митрополитом, Гаврилом Јатрудакисом, и ту је своју одлуку одма и извршио. У суботу, 16. октобра престао је Гаврило бити митрополит никопољски, а само три дана за тим била је ова столица упражњена и на то је место изабрао синод битољског митрополита Ковму. — Тако се ради свугде, где влада ред и закон.

А код нас? Браћа у Христу, која би имала да суде дефрауданту Бранковићу, отварају му врата да умакне. Саборски одбор одуговлачи ствар, не би ли легла и заборавила се. И још се налази много скривених пријатеља патријархових, који кажу, да је брука тужити патријарха, као да се ту тужи патријарашко достојанство, а не неваљали патријарх Бранковић.

Оваки покор нигде се не трпи. И што се више трпи, и што позване власти и скривени пријатељи више одуговлаче ствар, постају и они сами све тежи сукривци у простим дефраудантским пословима патријарха Бранковића.

*

Болест патријарха Бранковића. Јављају нам из Карловаца: У болести патријарховој нису у стању доктори да поставе тачну дијагнозу. За час му је само боље, па му се после опет стешта. А сад кажу дворјани, да је оздравио. Био је болестан, кад је требао да иде у седнице горњега дома и онда, кад је чуо, да се и Јосиф Јагић, члан Саборског Одбора уверио о његовим проневерама у Темишвару, Бездину и Сомбору. Сад се мало прибрао, да још једанпут искупи своје верне пријатеље на Митров дан, кад је свечар, па да рекне шта ком имаде и да се с њима изљуби. Ко му не би веровао, да је оздравио?

*

Извештај Јагићев о проневерама патријарха Бранковића. Из Сомбора пишу једном будимпештанском листу, „Алкотмању“ ово: — Извештај Јагићев биће веома дипломатски. Он ће изјавити, да је надокнађено све оно, што је фалило и да није могао пронаћи, да су народни фондови оштећени. Но не ће се упуштати, да изрекне свој суд о самом чину патријархову ни с моралне, ни с правне стране. На тај начин ће синод доћи у врло немио положај. Јер је синод само због тог и поверио саборском одбору извиђај, да би он, т. ј. саборски одбор оценио, квалификовао дело, те да то не мора синод чинити. Синод је хтео сву одговорност за осуду или за ослобођење патријарха Бранковића да баци на саборски одбор, али је Јагић, као што изгледа, ову намеру синода веома вешто препречио. — Овде се дакле понавља она стара приповетка, кад су се мишеви нуткали, који ће од њих да веже опасном мачку — прапорац.

Толико овај мађарски лист. Имамо да приметимо, да ово излагање у главноме одговара истини. Чланови саборског одбора, бар главнији од њих, заступају мишљење, да они не треба да ваде за љубав синода кестење из ватре, нити треба да дозволе, да се синод скрије за њихова леђа. Кад је синоду пало у део да суди, нек он изрече: у колико је то грешно и кажњиво, кад неко накнадно врати проневерени новац.

Ово је у главноме. Али у појединостима ипак врло много зависи од опширности, којом ће изнети саборски одбор пред синод проневере патријарха Георгија, бар оне, које је Јагић истраживао Ако наведе тачно, кад је што побрано а кад уплаћено, ако изнесе опширно ствари, које су нађене у Темишвару, Сомбору и манастиру Бездину, онда те ствари говоре јасно за себе. Но у колико се преко тих ствари претрчи, као петао преко жеравице, а положи се нагласак на онај предлог „Браников“: „Нека нам покаже саборски одбор, има ли штете и колика је?“ онда је ствар већ тавнија, бар за оног, који хоће да је увије у таму.

Како стоји са проневерама патријарха Бранковића о том су сви на чисто у држави, почевши од црквењака, па до министра. Само је питање: који су за то, да се патријарх поред свег тог извуче и како да га извуку.

Међутим — народ је прилично сит ове комедије. И добро би било, да се не прави од црног бело, јер се та фарба не би примила.

Најновије вести.

Ледисмит не само што је сасвим опкољен и што га Бури бомбардују, већ они и са леђа Ледисмита продужују своје операције са јасном намером да стигну до Дурбана, пре него што се тамо почне искрцавати енглеска војска.

Бури су издали прокламацију којом утеловљују онај део Натала који лежи северно од реке Тугеле Оранској републици.

БРЗОЈАВИ „ЗАСТАВИ“.

Стигли 25. октобра.

Будимпешта. У вече је опет дошло до мањих изгреда, више особа је затворено.

Будимпешта. Квотно изасланство јуче се конституисало. Председник је Коломан Тиса, а извештач Фалк. Изабрано изасланство закључило је да предложи аустријском изасланству, да се окану писмени порука и да се упусте одмах у усмено расправљање, које би могло већ у петак отпочети.

Будимпешта. Аустријски министар председник гроф Клари јуче је примљен од краља у нарочиту аудијенцију.

Будимпешта. (Саборски извештај). Кошут држи, да је питање индемнитета као питање поверења. Његова странка не може то поверење да изгласа влади на становишту нагоде, која стоји од 1867. год. Додирује Хенцијево питање и говори у ствари одзивања резервиста са „jelen“, и на послетку предаје предлог за одлуку. — Посланик Мочи у име пучке странке изјављује, да не ће гласати за индемнитет, јер се владини смерови укрштавају са хришћанским начелима. — Комјати такође не гласа за индемнитет. — Угрон изјављује, да уплив Аустрије смета, да се изведе валута и да тај уплив помаже однарођење. Не гласа за индемнитет. Сел одговара, да је Угронов говор претеран. Нагода од 1876. год. то је завршни камен тристагодишњој борби. У питању валуте продужује се расправа. (Говорник говори даље).

Лондон. Бури продужују бомбардовање Ледисмита, али са мало успеха. Ратни бродовски топови енглески разбили су 40-фунтовни бурски топ.

Колензо. Предводница Бура дошла је са првим редовима еглеске војске у сукоб, но бурска предводница се после неколико минута повукла према главној војсци Бура. Бури неимају опседне топове.

Вести из места и са стране.

☛ Због Митров-дана излази данашњи број на целом табаку. Идући број изићи ће у петак с додатком.

Демонстрације у Ческој. У Јаромтерцу искупило се у вече много света пред војничком касарном и захтевали су, да се пусте оне резервисте, које су затворене што су викале на војничкој смотри „зде“ место „хир“. Свет је напао на војничку стражу, а заповедник војнички наредио је, да кумпанија војника с голим бајунетима потисне свет и начини реда. Пошто су се бојали, да ће се демонстрације поновити, позвана је тамо још једна кумпанија војника са стране. Сличних демонстрација било је у Пардубицу, Најштату, Вотвовицу, Сенфтенбергу и Рајхенбергу. На неким местима демонстрирали су и против Чивута. Разбијена су многа окна на чивутским кућама. Неке су од демонстраната и затворили.

Изложба рата. Париска изложба изненадиће и задивиће свет многим чим. Међу најзанимљивије предмете спада и изложба рата. Показаће се овде разлика између ратовања у прошлости и данашњег, новијег ратовања, а показаће се, како ће изгледати рат у будућности, и то у техничком, економском и друштвеном погледу. Државни саветник Блох предузео је, да ово величанствено дело изведе у палати, која ће бити на три боја. Ту ће бити и велика дворница за држање предавања. Цео посао изнеће преко милијун франака. Блох је дао, да о његову трошку две војске у Швајцарској држе маневре, па ће се том приликом сасвим верне слике добити за ову изложбу.

† **Драгољуб Живковић.** Из Модоша нам јављају, да је прошле суботе после подне напрасно преминуо ондашњи свештеник Драгољуб Живковић. Покојник је био и посланик на народно-црквеном сабору нашем и заузимао се за народне ствари. Лака му била црна земља!

Панчевачки „Весник“ поново излази. Управитељ српске више девојачке школе у Панчеву Јован Поповић покренуо је поново „Весник“, недељни лист за просвету и привреду. Тако сад има поред „Грађанина“ поново још један лист, који излази у Панчеву.

Повесница Базута. Од како је букнуо јужноафрички рат, чешће се говори и о Базутима. Не ће згорег бити, да опишемо мало овај народ. Базути су црне коже и врло мрзе своју белу околну браћу. Но научном тврђењу они су пореклом из Бечуаније но по некима и из Зулу земље. Год. 1852. Енглези их ужасно потукоше, али при свем том не могоше до сада никако да апсолутно владају над њима. Базути нису никад дуже мировали, већ се непрестано бунили против Енглеза и других белих људи. Тако је Базутска 1871. год. присаједињена Капштату, али се већ 1879. поново побунише. 1884. год. Енглеска их је поново потукла и под своју власт подвргла, наименовавши тамо свога комесара. У земљи Базута живе 250.000 Црнаца. Клима је у њој здрава и лепа, биље је бујно, имаде дивних шумовитих предела, тако се планина Мазути може да мери по лепоти и са Швајцарском. Пуна је руде, нарочисо племените, а у првом погледу драгог камена. Језик Базута је мекан и песнички, а закон им је врло сличан из Мојсијевом законику и обичајима јеврејског народа. Становништво је одважно и ратоборно. Жене су им лепе а мужеви храбри и развијани.

Нешто о српским новчаним заводима.

Обећали смо о раду наших новчаних завода проговорити коју, што овим и чинимо, износећи податке о њиховом раду и упоређивајући исте са подацима новчаних завода других народа.

Овај пут изнашамо податке о укупном стању српских новчаних завода у Угарској, Хрватској и Славонији, а сравњења ради и стање румунских новчаних завода у Угарској. Унапред морамо приметити. да су Румуни већ од 27 година организовали свој економски рад, дочим се код нас тек од послељих година на организацију истога почиње мислити, а не смемо изгубити при том из вида околност, да су Румуни и у компактнијој маси и да их је у Угарској двапут више од нас у Угарској, Хрватској и Славонији.

	Код српских новчаних завода стање на дан 31. дец. 1897.		Код румунских новчаних завода стање на дан 31. дец. 1897.	
	фор.	н.	фор.	н.
31. Децембра 1897. год. било је укупно 47 српских новчаних завода, дочим су Румуни имали таквих 70			
са уплаћеном главницом од	3,737.998	62	4,124.170	48
„ резервним фондом од .	1,001.070	9	1,160.295	45
„ пензионим фондом од .	29.644	10	211.153	08
„ улозима на штедњу од	12,601.974	68	**14,375.493	67
„ ресконтом од	3,138.315	37	2,813.634	38
„ разном пасивом од . .	1,261.108	80	2,910.942	47
„ чистом добити у 1897. од	446.122	90	566.688	54
Укупан иметак, са којим су располагали износио је	22,216.235	79	26,162.378	07
Овај укупни иметак употребљен је, како следи:				
на есконт-менице* . . .	15,303.508	38	12,718.936	96
„ хипотекарне зајмове .	2,284.251	20	***9,478.193	10
„ зајмове на вред. папире*	941.045	34	170.511	50
„ купљене некретнине .	940.468	62	615.873	77
„ купљене вредн. папире	646.426	95	1,552.541	14
„ разну активу	1,666.140	79	1,311.859	18
Расположива готовина .	434.394	51	314.462	42
Укупно дакле . .	22,216.235	79	26,162.378	07

Овде смо изнели стање на основу биланца од 31. децембра 1897. године а у једном од идућих бројева изнећемо податке и сравњења на основу биланца од 31. децембра 1898. г., па ћемо видети, да ли је у нас напретка и колики је напредак на овом пољу. За сада можемо већ констатовати, да смо у самом броју наших новчаних завода од године 1897. до године 1898. напредовали. (У исказу, који смо изнели, нисмо узели у обзир српске земљорадничке задруге, којих до данас има 50 на броју.)

Из предпаведенога, дакле, видимо, да су Румуни поред њихових 70 завода (а ми само са 47) и поред све њихове организације на овом пољу (а ми за сада без икакове организације) од нас у главници јачи само за 386.171 ф 86 новч., у улозима на штедњу богме за 1 мил. 773.518.99 новч.. а у укупном капиталу, са којим рукују, за 3,946.142.28 новчића.

Напомињемо још једном, да су за оволико од нас бољи, поред све њихове организације од 27 година, а без икакове организације од наше стране. А када би се и од стране свих наших новчаних завода порадило на каковој заједничкој организацији (а Србин све може, само када хоће), куда би ми за 27 година истрајнога рада могли одскочити!

На саму употребу иметка приметити нам је, да смо га ми у главном мобилније пласирали, јер је укупан менични портфељ наших новчаних завода за 2,700.000 фор. већи; хипотекарни зајмови су за 7,500.000 фор. мањи, а зајмови на вредносне папире су за 770.000 фор. већи, него ли код румунских новчаних завода.

Но зато видимо код наших новчаних завода друге цифре које опет нама ни најмање не служе за препоруку, а где су Румуни већу пажњу обраћали Видимо наиме, да су наши новчани заводи уложили у властите некретнине близу 1,000.000 форината, што по прилици износи $^1/_4$ њихове главнице, а код Румуна је једва $^1/_7$ главнице уложена у сопствене некретнине, па и то је много.

За тим је у нашим новчаним заводима уложено свега 646.426 95 новч у вредносне папире, што значи једва 5% од укупних улога, дочим су Румуни у вредносне папире уложили 1,552.541.14 новч; дакле, око 1% укупне своте својих улога, чиме су своју мобилност знатно учврстили, а и они се још похвалити не могу, ма да су у томе од нас бољи.

Овом приликом морамо још нарочито истаћи, да су Румуни у свом раду на овом пољу сложни. Румуни све своје капитале и приштеде уносе само у румунске заводе. Код нас Срба није то случај, јер још и данас већина наших српских капитала лежи у страним несрпским заводима. За један мали пример навешћемо само новосадску немачку штедионицу, где се лапе, приликом проневере у том заводу, испоставило, да је већину улога сачињавао српски новац. Дакле Срби су, поред два велика српска завода у Новом Саду, давали том заводу највећи део свога капитала, ма да су знали, да су људи на управи тог завода одувек били непријатељски расположени према Србима и да су они баш тим српским новцем потпомагали стране елементе у Новом Саду на штету српског живља. А овако, како је у Новом Саду, тако је и у многим другим нашим местима.

Главница наших завода зацело би премашила главницу румунских завода, када би се и ми већ једаред угледали макар на Румуне (а о Чесима и другим бољим народима и да не говоримо) и своје боље пригрлили, а тиме би и наше новчане заводе ставили у положај и могућност да они својој цељи, а у корист српскога живља, боље могу одговорити.

Ове податке износимо на размишљање, не би ли у упознавању себе самих, а у сравњивању и упоређивању са бољима од себе, и код нас и на овом пољу на боље унапред пошло. Ово би се могло постићи тим, да сваки појединн новчани завод, сравнивши своје стање са преднаведеним укупним подацима и примедбама настоји, да добре стране свога завода истрајним радом унапређује, а мање добре постепено исправља, а затим, да се непрекидно настоји на томе, да се у нашем народу шири воља и дух за штедњом, а неуморним и истрајним радом чежња за материјалним напретком, којему је први предуслов, да се у раду и штедњи истраје. »Привредник.«

*) Види се, да су Срби јачи трговином од Румуна.

**) Од овог су око 3,000.000 фор. улози румунских народно-црквених фондова, дочим српски народно-црквени фондови (по прилици 8,000.000 форината) у српским заводима једва имаду $^1/_2$ милијуна улога.

***) Од овог су издана 2,000.000 форината зајмова на основу хипотекарних заложница по Албини у Сибињу, а те заложнице пласиране су румунским народно-црквеним фондовима.

Казуј, где је Србија?

На Косову Пољу поред Ситнице, има велика хумка Тамо је, кажу, пре неколико векова, о видовданској битци, био најљући отпор Срба. Бранећи независност и отаџбину, погину само на оном једном месту 12.000 бораца. И нема, кажу, тог Србина, коме није онде сахрањена кост, од које је и он поникао.

На тој хумци има од кратког времена нов гроб. Арнаути заклаше на оном месту честита Србина Бошка. Његов син, коме је једва 18 година, сахрани онде оца запали арнаутско село дохвати се границе и дође у Ниш Планинка, која га је упутила, куд треба да иде, рече му, да је баш сад онде и српски краљ — Милан.

Србија и српски краљ! Треба ли више оном очајнику? Та то су два стуба његове наде, његове и — оног несретног робља . .

Распитао се за највећу српску власт у Нишу. Хтео је и да се потужи, али и да се обавести, да чује и разабере: шта се тамо ради, о чему се брине и је ли још далеко онај дан — што га чека Србин већ више од 500 година . . .

Упутише га начелнику. Кад је начелник разабрао причу младићеву, о најновијем зулуму, промери га оком, па га онда пита:

— Види се, кршан си дечко. Само да ли ти је срце на месту? Би ли умео да погледаш непријатељу у очи?!

У младића засветли поглед. А са његових усана изађе само једна једина реч: — Кад?

— Можда већ кроз неки дан треба полазити.

Младић се прекрсти па онда целива земљу. — Нека је проклета, каже она крв, која устукне.

— Такви нами и требају! — вели му начелник. — Па га онда пита: — Јеси ли ти, дете, слушао о Енглезима?

— Слушао сам — одговори младић.

И доиста, нема огњишта у Старој Србији, на коме се не зна, да су Енглези радили против ослобођења оног несретног народа. И да су њихови конзули јављали Европи, да је онде све добро.

— Е, добро кад си слушао — вели му префект. — Енглези су велики и славан народ. Има их чак и преко далека мора у Африци. А јеси ли ти слушао што о Бурима?

— Нисам слушао — вели скромно младић.

— Е, видиш и ти живе у Африци, а зову их афрички Црногорци.

— Хвала богу, кад и тамо има макар нешто налик на Црногорца — помисли младић.

А префект наставља: — Е, видиш, Енглези хоће да освоје Буре, а наш је свети аманет, да им пођемо у помоћ, против Бура. Скупићемо чету од Шумадинаца, Војвођана, Црногораца и од вас Старо-Србијанаца. Треба да покажемо свету, да и ми знамо шта је образ и шта је дужност наша . . . Ако осећаш снаге, буди спреман, па да нам увеличаш славу . . . Ја ћу те уписати, а ти се јави кроз који дан.

Младић се не сећа, како изађе на улицу. Пред очима му је мутно, а у себи се пита: — Где сам? Господе, камо ја то залутах, та ја сам хтео у Србију.

А кад дође к себи, виде се пред једном старом баком, приђе јој и упита је: — Мајко, реци ми, камо води пут у Србију?

Старица га зачуђено гледаше, па онда рече: — Па ти си, синко, у срцу Србије, у Нишу. Овде је и први српски краљ после Косова, краљ Милан.

Косово! Та он и мисли на Косово и на Србију, а не на Африку и на Енглезе, па зато поново рече: — Не тако, мајко, кумим те Богом! Једна ме је цура већ преварила и упутила на странпутицу. Помисли на твоју стару душу и кажи ми право: Где је пут у Србију? Видиш, да сам залутао. Казуј, тако ти среће: где је Србија!!!

ОГЛАСИ.

КОСТА ТЕОДОРОВИЋ

У ВИНКОВЦИМА

треба за евоју гвожђарску радњу млађег помоћника. 461 1—3

Велико-кикиндског дистрикта прва штедионица тражи

КЊИГОВОЂУ

који је потпуно вичан у двојном књиговођству и трговачку преписку добро знаде. Плата је годишње 1000 фор. и 200 фор. станарине. — Понуде могу се одмах слати.

Вел. Кикинда 5. новембра 1899.

ПАЈА пл. ЕРЕМИЋ,
управитељ.

462 1—1

НАЈВЕЋИ ДОБИТАК

У НАЈСРЕЋНИЈЕМ СЛУЧАЈУ

1.000,000 КРУНА

СПИСАК
СВИХ 50.000 ДОБИТАКА

Највећи доитак у најсретнијем случају
1.000,000 Kronen.

Speciell sind die Gewinne wie folgt eingetheilt

Плативо у готовом новцу.

		Kronen
1	Prämie mit	600000
1	Gew. à	400000
1	„ „	200000
2	„ „	100000
1	„ „	90000
1	„ „	80000
1	„ „	70000
2	„ „	60000
1	„ „	40000
5	„ „	30000
1	„ „	25000
7	„ „	20000
3	„ „	15000
31	„ „	10000
67	„ „	5000
3	„ „	3000
432	„ „	2000
763	„ „	1000
1238	„ „	500
90	„ „	300
31700	„ „	200
3900	„ „	170
	„ „	130
4900	„ „	100
50	„ „	80
3900	„ „	40
2900	„ „	
50,000	Gew. u. Pr. im Betrage	13.160,000

Пета велика кр. угарска класна лутрија скоро ће се започети. Она има:

100,000 оригиналних срећака и **50,000** новчаних добитака

дакле половина од свију срећака, које постоје, мора бити, по гласу списка овог на страни ижребљена и изглед на добитак је врло велики.

У целом долазе тринајст милијуна 160.000 круна на сигурно одлучење. Највећи згодитак износи у најсретнијем случају

ЈЕДАН МИЛИОН КРУНА

Поруке које се што брже учине за оригинилне лозове по утврђеној оригиналној цени и то:

за целу оригиналну срећку . . . . 6 ф. — н.
за половину оригиналне срећке . . . 3 ф. — н.
за четвртину . . . . . 1 ф. 50 н.
за осмину . . . . . — 75 н

уз поузеће или уз претх дну пошиљку новца ће се разашиљати. Званичне листе ће се, по обављеном жребању послати, а званични планови стоје у напред и забадава на расположењу. Као што је познато, жребање ће се обавити јавно под надзором кр. уг. владе.

Молимо да нам се наруџбине пошаљу што пре, а најдаље до

16. и 17. НОВ. Т. ГОД.

кога ће се дана и жребање обавити.

A. Török & Co

главни колектери кр. уг. класне лутрије

Будимпешта, V., Weitznerring 4|a.

Многе и врло велике згодитке исплатили смо нашим пошт. муштеријама и то за кратко време преко два милиона круна.

Поруџбено писмо за одсећи.

Госп. **А. Тереку и Др. Будимпешта.**

Молим да ми пошљете оригиналних лозова I. крал. угар. прив. класне лутрије са званичним планом.

Свота од фор. .....

ће се уз поузеће подићи, следује пошт. упутницом | што се не жели молим подвући.

Тачна адреса .....

452 5—8

Главни уредник Јаша Томић. Одговорни уредник Константин Брадваровић. Српска штампарија дра Свет. Милетића у Новом Саду.